

BRITT-MARIE WAS HIER

Ander werk van Fredrik Backman

Een man die Ove heet (roman, 2013)

*Oma heeft me gestuurd om te
zeggen dat het haar spijt* (roman, 2014)

FREDRIK BACKMAN

Britt-Marie was hier

Vertaald door Edith Sybesma

AMSTERDAM · ANTWERPEN

2015

Oorspronkelijke titel *Britt-Marie var här*
Oorspronkelijke uitgever Partners in Stories
Copyright © 2014 Fredrik Backman
Copyright vertaling © 2015 Edith Sybesma /
Uitgeverij Q, Spui 10, 1012 wz, Amsterdam

Omslag Monique Gelissen
Omslagbeeld Katlosa design
Foto auteur Kalle Assbring

ISBN 978 90 214 0067 9 / NUR 302

www.uitgeverijQ.nl

Voor mijn moeder, die er altijd voor zorgde dat ik eten
in mijn maag had en boeken in mijn boekenkast.

‘Mensen zijn dol op voetbal omdat het instinctief is. Als de bal over straat komt aanrollen, schop je ertegen. Omdat je ervan houdt om dezelfde reden als waarom je verliefd wordt. Omdat je niet weet hoe je het moet laten.’

Vorken. Messen. Lepels.

In die volgorde.

Britt-Marie is echt niet iemand die andere mensen veroordeelt, helemaal niet, maar geen enkel beschaafd persoon zou het toch in zijn hoofd halen om het bestek in een keukenla op een andere manier te organiseren? Britt-Marie veroordeelt niemand, helemaal niet, maar we zijn toch geen beesten?

Het is maandag in januari. Ze zit bij een bureautje in een kantoor van het Arbeidsbureau. Dat heeft beslist niets met bestek te maken, maar bestek is een symptoom van alles wat mis is gelopen. Bestek moet net zo liggen als altijd, omdat het leven hetzelfde moet zijn als altijd. Een gewoon leven is presentabel, je ruimt de keuken op, je houdt het balkon netjes en je zorgt voor de kinderen. Want dat is meer werk dan je zou denken. Een balkon.

In een gewoon leven zit je waarachtig niet op het Arbeidsbureau.

Het meisje dat hier werkt heeft jongensachtig, kort haar. Niet dat daar iets mis mee is, uiteraard. Britt-Marie heeft geen vooroordelen. Dat is natuurlijk modern, zo'n kapsel. Het meisje wijst naar een blaadje en glimlacht alsof er haast bij is.

'Hier graag je naam, persoonsnummer en adres invullen!'

Britt-Marie moet worden geregistreerd. Alsof Britt-Marie een crimineel is. Alsof ze het werk van het Arbeidsbureau komt stelen.

'Melk en suiker?' vraagt het meisje dan en ze serveert koffie in een plastic bekertje.

Britt-Marie veroordeelt niemand, werkelijk niet, maar wie doet nou zo? Een plastic bekertje! Zijn we hier in oorlog? Dat wil Britt-Marie het meisje vragen, maar aangezien Kent Britt-Marie voortdurend aanspoort wat 'socialer' te zijn, glimlacht ze zo diplomatiek mogelijk en wacht op een onderzetter.

Kent is Britt-Maries man. Hij is ondernemer. Zeer, zeer succesvol. Hij doet zaken met Duitsland en is bijzonder sociaal. Het meisje houdt haar twee cupjes melk voor van het soort dat niet in de koelkast hoeft te worden bewaard. Dan houdt ze haar een plastic bekertje met plastic lepeltjes voor. Britt-Marie had onmogelijk meer ontdaan kunnen kijken als het een slang was geweest.

'Geen melk of suiker?' vraagt het meisje niet-begrijpend.

Britt-Marie schudt haar hoofd en veegt met haar hand over het bureau, alsof er allemaal onzichtbare kruimels op liggen. Overal liggen blaadjes, door elkaar. Voor opruimen heeft dit meisje natuurlijk geen tijd, ze zal het wel druk hebben met haar carrière, begrijpt Britt-Marie.

'Oké, schrijf je adres maar gewoon op!' zegt het meisje met een glimlach naar het blaadje.

Britt-Marie richt haar blik op haar schoot en veegt onzichtbare kruimels van haar rok. Ze verlangt naar haar bestekla. Naar een gewoon leven. Ze verlangt naar Kent, want Kent vult altijd alle formulieren in.

Wanneer het meisje haar mond weer wil opendoen, is Britt-Marie haar voor.

'Zou u me iets kunnen geven om mijn koffiekopje op te zetten?'

Ze zegt het op de duidelijke toon die Britt-Marie gebruikt wanneer ze al haar innerlijke goedheid moet inzetten om 'kopje' te zeggen tegen het plastic bekertje.

'Hè?' roept het meisje aan de andere kant van het bureau uit, alsof je kopjes overal zomaar lukraak kunt neerzetten.

Britt-Marie glimlacht zo sociaal mogelijk.

'U was vergeten me een onderzetter te geven. Ik wil geen kringen op uw bureau veroorzaken, begrijpt u wel.'

Het meisje aan de andere kant van het bureau lijkt de waarde van een onderzetter niet te begrijpen. Of van serviesgoed. Of, constateert Britt-Marie op grond van het kapsel van het meisje, van spiegels.

‘Ach, dat maakt niet uit, zet daar maar neer,’ zegt het meisje zorgeloos en wijst naar een lege plek op het bureau.

Alsof het leven zo simpel is. Alsof het niet uitmaakt of je een onderzetter gebruikt en of je de bestekla wel op de juiste manier inricht. Het meisje tikt met een pen op het blaadje, bij het vakje voor ‘adres’. Britt-Marie ademt uiterst geduldig uit, ze zucht helemaal niet.

‘We zetten koffiekopjes toch niet zomaar op het bureau? Dan komen er kringen op het bureau, begrijpt u wel.’

Het meisje kijkt naar het bureaublad, dat eruitziet alsof kleine kinderen geprobeerd hebben er aardappels van te eten. Met een hoivork. In het donker.

‘Ach, dat maakt niet uit, het is toch al zo bekrast en versleten!’ glimlacht ze.

Britt-Marie schreeuwt inwendig.

‘En het is natuurlijk niet bij u opgekomen dat dat met het niet gebruiken van onderzetters te maken kan hebben,’ constateert ze.

Dat zegt ze natuurlijk zorgzaam. Helemaal niet ‘passief-agressief’ zoals Kents kinderen haar een keer noemden toen ze dachten dat ze het niet hoorde. Britt-Marie is niet passief-agressief. Ze is zorgzaam. Nadat ze Kents kinderen had horen zeggen dat ze passief-agressief was, was ze een paar weken lang extra zorgzaam geweest.

Het meisje van het Arbeidsbureau maakt een wat gespannen indruk. Ze masseert haar wenkbrauwen.

‘Nou... dus, je heet toch Britt, hè?’

‘Britt-Marie. Alleen mijn zus noemt me Britt,’ verbetert Britt-Marie.

‘Als je nu even... het formulier wilt invullen. Alsjeblieft,’ verzoekt het meisje haar.

Britt-Marie loert naar het blaadje dat eist dat ze verklaart waar ze woont en wie ze is. Er is een onzinnige hoop papierwerk nodig om mens te zijn tegenwoordig, dat is Britt-Maries stellige overtuiging. Een belachelijke hoeveelheid administratie voordat de maatschappij je laat meedoen.

Ten slotte vult ze met tegenzin haar naam, haar persoonsnummer en het nummer van haar mobiel in. Het adresvakje laat ze leeg.

‘Wat heb je voor opleiding, Britt-Marie?’ ondervraagt het meisje haar.

Britt-Marie houdt haar handtas stevig vast.

‘Mag ik u erop wijzen dat ik een uitstekende algemene ontwikkeling heb?’ laat ze weten.

‘Maar geen formele opleiding?’ vraagt het meisje.

Britt-Marie ademt kort uit door haar neus. Ze snuift natuurlijk niet. Britt-Marie is niet iemand die snuift.

‘Mag ik u erop wijzen dat ik ontzettend veel kruiswoordpuzzels oplos. Dat gaat niet zonder algemene ontwikkeling,’ deelt ze mee. Ze is in haar wiek geschoten.

Ze neemt een heel klein slokje koffie. Die smaakt heel anders dan Kents koffie. Kent zet erg lekkere koffie, dat zegt iedereen altijd. Britt-Marie is verantwoordelijk voor de onderzetters en Kent voor de koffie. Zo hebben ze hun leven samen ingericht.

‘O,’ zegt het meisje. Ze glimlacht bemoedigend en probeert het dan met: ‘Wat voor werkervaring heb je?’

‘Mijn laatste aanstelling was als serveerster. Ik heb bijzonder goede referenties gekregen,’ vertelt Britt-Marie.

Het meisje kijkt een moment hoopvol. Dat gaat snel over.

‘Wanneer was dat?’ vraagt ze.

‘In 1978,’ antwoordt Britt-Marie.

‘O,’ zegt het meisje en ze probeert te glimlachen in een niet erg succesvolle poging haar eigenlijke reactie te verbloemen. Dan probeert ze het met: ‘En je hebt sindsdien niet meer gewerkt?’

‘Ik heb sindsdien elke dag gewerkt; ik heb mijn man geholpen in zijn bedrijf,’ antwoordt Britt-Marie, op haar teentjes getrapt.

Het meisje kijkt weer hoopvol. Je zou toch denken dat ze intussen beter had moeten weten.

‘En wat waren je taken binnen het bedrijf?’

‘Ik zorgde voor de kinderen en maakte het thuis gezellig,’ antwoordt Britt-Marie.

Het meisje glimlacht om haar teleurstelling te verbergen, zoals mensen doen die het verschil tussen een ‘huis’ en een ‘thuis’ niet begrijpen. Het verschil zit hem in de zorgzaamheid. Die zorgt ervoor dat er onderzetters zijn en echte koffiekopjes, en bedden die ’s ochtends zo strak worden opgemaakt dat Kent er bij zijn kennissen grapjes over maakt. Wanneer je over de drempel van de slaapkamer struikelt, kun je beter op de grond terechtkomen dan op de sprei, volgens hem, want dan loop je minder kans op een gebroken been. Britt-Marie vindt het vreselijk als hij dat zegt. Beschaafde mensen tillen hun voeten toch op wanneer ze over de drempel van de slaapkamer stappen? Is dat te veel gevraagd? Dat je een mens bent?

Wanneer Britt-Marie en Kent op reis gaan, bestrooit Britt-Marie de matras met bakpoeder, laat dat twintig minuten inwerken en maakt dan pas het bed op. Het bicarbonaat in het bakpoeder zuigt vuil en vocht op, zodat de matras fris blijft. Bicarbonaat helpt tegen bijna alles, is Britt-Maries ervaring. Kent klaagt altijd dat ze nog te laat komen, maar dan vouwt Britt-Marie beheerst haar handen voor haar buik en zegt: ‘Ik moet toch de bedden opmaken voordat we op reis gaan, Kent. Stel je voor dat we doodgaan!’

Daarom heeft Britt-Marie een hekel aan reizen. Vanwege de dood. Daar helpt zelfs bicarbonaat niet tegen. Kent zegt dat ze overdrijft en dan schreeuwt Britt-Marie inwendig. Het komt feitelijk regelmatig voor dat toeristen op reis overlijden, en wat zullen de mensen wel zeggen als de verhuurder de deur van het appartement moet openbreken en een onfrisse matras vindt? Dat Kent en Britt-Marie in hun eigen vuil leefden?

Het meisje kijkt op haar horloge.

‘O... ké,’ zegt ze.

Britt-Marie ervaart haar toon als een tikkeltje kritisch.

‘De kinderen zijn een tweeling en we hebben een balkon. Aan een balkon heb je meer werk dan je zou denken,’ verdedigt ze zich dan ook.

Het meisje knikt voorzichtig.

‘Hoe oud zijn je kinderen?’

‘Het zijn de kinderen van Kent. Ze zijn dertig.’

Het meisje knikt iets langzamer.

‘Dus ze zijn het huis uit?’

‘Natuurlijk.’

Het meisje krabt in haar haar alsof ze naar iets op zoek is.

‘En jij bent drieënzestig?’

‘Ja,’ antwoordt Britt-Marie alsof dat er totaal niet toe doet.

Het meisje kucht alsof het er toch een heel klein beetje toe doet.

‘Nou, Britt-Marie, eerlijk gezegd. Met de economische crisis en zo, zijn er dus weinig banen voor iemand van jouw... in jouw situatie.’

Het meisje klinkt niet helemaal alsof ‘situatie’ het woord is waarmee ze in eerste instantie haar zin had willen afsluiten. Britt-Marie ademt geduldig in en glimlacht minzaam.

‘Kent zegt dat de economische crisis voorbij is. Hij is ondernemer, begrijpt u wel. Dus hij heeft verstand van dingen die misschien buiten uw vakgebied liggen.’

Het meisje knippert onnodig lang met haar ogen. Ze kijkt op haar horloge.

‘Nou, maar dus... ik heb je hier ingeschreven en...’

Het meisje lijkt gestrest. Daar raakt Britt-Marie gestrest van. Ze besluit daarom snel tot een poging het meisje te complimenteren, als teken van goede wil. Ze kijkt de kamer rond naar iets om een compliment over te geven en brengt uiteindelijk uit: ‘U hebt een heel modern kapsel.’

Ze glimlacht zo sociaal als ze maar kan. De vingertoppen van het meisje bewegen onzeker naar haar haar.

‘Huh? O. Bedankt.’

‘Het is heel moedig om zulk kort haar te hebben terwijl u zo’n hoog voorhoofd hebt,’ zegt Britt-Marie met een zorgzaam knikje.

Het meisje kijkt eerlijk gezegd een tikje beledigd, ook al was het een compliment. Zo gaat dat kennelijk tegenwoordig wanneer je sociaal probeert te zijn tegen jongeren. Het meisje staat op van haar stoel.

‘Bedankt dat je bent gekomen, Britt-Marie. Je staat nu geregistreerd in onze database. Je hoort van ons.’

Ze steekt haar hand uit om afscheid te nemen. Britt-Marie staat op en stopt haar de beker koffie in de hand.

‘Wanneer?’ wil ze weten.

‘Nou, dat is dus moeilijk te zeggen...’ zegt het meisje.

Britt-Marie glimlacht diplomatiek. Niet in het minst verwijtend.

‘Ik moet natuurlijk gewoon zitten wachten. Alsof ik niets beters te doen heb. Bedoelt u dat?’

Het meisje slikt.

‘Mijn collega neemt dus contact met u op voor een sollicitatiecursus en...’

‘Ik wil geen cursus, ik wil een baan,’ legt Britt-Marie uit.

‘Ja ja, maar het valt natuurlijk moeilijk te zeggen wanneer er iets opduikt,’ probeert het meisje.

Britt-Marie haalt een notitieboekje uit haar handtas.

‘Zullen we morgen afspreken?’

‘Huh?’ zegt het meisje.

‘Kan er morgen iets opduiken?’ vraagt Britt-Marie.

Het meisje kucht.

‘Dat kán dus wel, of ik bedoel...’

Britt-Marie haalt een potlood uit haar tas en kijkt eerst misnoegd naar het potlood en dan naar het meisje.

‘Zou ik een puntenslijper mogen lenen?’ vraagt ze.

‘Een puntenslijper?’ herhaalt het meisje, alsof Britt-Marie naar een artefact van duizenden jaren oud heeft gevraagd.

‘Ik moet onze afspraak op mijn lijstje zetten,’ deelt Britt-Marie haar mee.

Sommige mensen begrijpen het nut van lijstjes niet, maar bij die mensen hoort Britt-Marie waarachtig niet. Ze heeft zoveel lijstjes dat ze een afzonderlijk lijstje van lijstjes nodig heeft. Anders kan er van alles gebeuren. Ze zou dood kunnen gaan. Of kunnen vergeten bicarbonaat te kopen.

Het meisje steekt haar een vulpen toe en zegt iets als ‘maar ik heb dus morgen geen tijd’, maar Britt-Marie staat zo ingespannen naar de vulpen te turen dat ze dat niet hoort.

‘We schrijven toch niet met vulpen op de lijst?’ roept ze uit, zoals je doet tegen mensen die niet begrijpen dat je de dingen op de lijst wel moet kunnen uitgummen, verdulleme.

Het meisje kijkt alsof ze wil dat Britt-Marie weggaat.

‘Ik heb niet anders. En morgen heb ik dus geen tijd, mijn collega neemt contact...’

‘Ha,’ valt Britt-Marie haar in de rede.

Dat zegt Britt-Marie vaak. ‘Ha.’ Niet zoals in ‘haha’, wanneer je lacht, maar ‘ha’ zoals wanneer je ernstig teleurgesteld bent. Zoals wanneer je een natte handdoek op de vloer van de badkamer aantreft. ‘Ha.’ Britt-Marie perst haar lippen altijd direct opeen nadat ze dat heeft gezegd, om aan te geven dat dit ‘ha’ het laatste is wat ze over deze zaak wenst te zeggen. Wat heel zelden het geval is.

Het meisje aarzelt. Britt-Marie houdt de vulpen vast alsof die plakkerig is. Ze bladert door naar het lijstje ‘dinsdag’ van haar notitieboekje en bovenaan, boven ‘schoonmaken’ en ‘boodschappen doen’ schrijft ze ‘reactie van Arbeidsbureau’.

Ze geeft de pen terug. Het meisje glimlacht hoopvol.

‘Het was leuk om kennis te maken! We nemen contact op!’ zegt ze alsof dat allemaal niet echt waar is.

‘Ha,’ knikt Britt-Marie.

Dan verlaat Britt-Marie het Arbeidsbureau. Het meisje denkt natuurlijk dat het de laatste keer is dat ze elkaar zien, aangezien ze geen idee heeft hoe serieus Britt-Marie haar lijstjes neemt. Het meisje heeft Britt-Maries balkon kennelijk nog nooit gezien.

Dat is een ongelooflijk presentabel balkon.

Het is januari buiten, winterkou in de lucht maar geen sneeuw op de grond, vorst waar geen bewijs voor is. De slechtste tijd van het jaar voor balkonplanten. Nadat Britt-Marie het Arbeidsbureau heeft verlaten, gaat Britt-Marie naar een supermarkt die niet haar gewone supermarkt is om alles op haar lijstje te kopen. Ze vindt er niets aan om in haar eentje boodschappen te doen, omdat ze er niets aan vindt het karretje te duwen. Dat doet Kent altijd. Britt-Marie loopt ernaast en houdt de zijkant van het karretje vast. Niet omdat ze probeert te sturen, maar omdat ze het prettig vindt om dingen vast te houden die hij ook vasthoudt. Om het gevoel te hebben dat ze samen dezelfde kant op gaan.

Ze eet haar eten koud, stipt om zes uur. Ze is eraan gewend de hele nacht op Kent te zitten wachten, dus ze probeert zijn portie in de koelkast te zetten. Maar de enige koelkast die hier is, staat vol met piepkleine flesjes drank. Ze ploft neer op een bed dat niet het hare is en wrijft over haar ringvinger, een onhebbelijkheid waar ze last van heeft als ze nerveus is. Een paar dagen geleden zat ze op haar eigen bed met haar trouwring te draaien, nadat ze de matras extra zorgvuldig had schoongemaakt met bakpoeder. Nu wrijft ze over de witte vlek op haar vinger waar haar trouwring heeft gezeten.

Het gebouw heeft een adres, maar het is werkelijk geen huis en ook geen thuis. Er liggen twee rechthoekige plastic bakken voor balkonplanten op de grond, maar de hotelkamer heeft geen balkon. Britt-Marie heeft niemand om de hele nacht voor op te blijven.

Ze doet het toch.

Het Arbeidsbureau gaat om negen uur open. Britt-Marie wacht tot twee over negen voordat ze naar binnen gaat, omdat ze werkelijk niet drammerig wil overkomen.

‘U zou vandaag contact opnemen,’ zegt ze, helemaal niet drammerig, wanneer het meisje de deur van het kantoor opendoet.

Het jongenskapsel van het meisje is vandaag anders. Meer scheef dan recht omhoog. Dat lijkt niet zozeer de bedoeling te zijn, maar vooral te worden bepaald door de zijde waarop het meisje die nacht toevallig in slaap is gevallen. Het zal wel praktisch zijn, het meisje zal wel geen tijd hebben om zich af te vragen of het kapsel haar carrière niet nadelig zal beïnvloeden. Niet dat daar iets mis mee is, uiteraard. Britt-Marie veroordeelt niemand. Maar zelf heeft ze haar haar gekamd op de manier van iemand die het wel wat uitmaakt.

‘Hè?’ roept het meisje uit met een gezicht waarop geen positieve uitdrukking te zien is.

Er zitten onbekende mensen in het kantoor. Met plastic bekertjes.

‘Wie zijn dat?’ wil Britt-Marie weten.

‘Ik heb een bespreking,’ antwoordt het meisje.

‘Ha, dat is natuurlijk belangrijk,’ constateert Britt-Marie en ze strijkt een kreukel glad in haar rok, die alleen zij kan zien.

‘Nou... dus...’ begint het meisje.

Britt-Marie knikt en constateert werkelijk ongelooflijk begripvol en totaal niet veroordelend: ‘Maar ik ben natuurlijk niet belangrijk.’

Het meisje staat te draaien alsof haar kleren opeens een andere maat hebben gekregen.

‘Wat ik gisteren dus zei, was dat ik contact opneem als zich iets voordoet, ik zei niet dat dat vandaag zou z...’

Britt-Marie haalt haar notitieboekje uit haar handtas en geeft het aan het meisje.

‘Ik heb het op mijn lijstje gezet.’

De vingertoppen van het meisje gaan naar het voorhoofd van het meisje, alsof ze er onzichtbare spijkers uit proberen te trekken.

‘Ik zei dat ik... misschien vandaag contact zou opnemen.’

Britt-Marie glimlacht uiterst goedwillend.

‘Ik zou het niet op mijn lijstje hebben gezet, als u het niet zou hebben gezegd, moet u begrijpen.’

Het meisje haalt diep adem.

‘Ik heb een bespreking, ik moe...’

‘Misschien zou u meer tijd hebben voor het vinden van banen, als u niet hele dagen zat te vergaderen?’ oppert Britt-Marie zorgzaam.

Het meisje kijkt op haar horloge.

‘Het spijt me, maar ik kan je echt niet helpen...’

Britt-Marie ademt ongelooflijk geduldig in.

‘Dat moet u wel doen. Dat staat op het lijstje. Dit is uw schuld, moet u begrijpen.’

De ogen van het meisje worden ietsjes groter.

‘Wat?’

Britt-Marie houdt haar handtas met beide handen voor zich alsof die het stuur van een autopéd is.

‘Door u heb ik het met inkt opgeschreven. Ik kan het niet uitgummen.’

Het meisje kucht en geeft het notitieboekje terug.

‘Het spijt me heel erg als er een misverstand is ontstaan, maar ik moet weer terug naar mijn bespreking.’

Britt-Marie knijpt nog steviger in haar handtas.

‘Ha. Dus ik moet hier zitten wachten alsof ik niets beters te doen heb, dat vindt u natuurlijk.’

‘Nee... Ik bedoel dat...’ probeert het meisje, maar Britt-Marie

heeft al op een stoel in de gang plaatsgenomen.

Nadat ze de zitting met een zakdoek heeft afgeveegd, natuurlijk. Als een normaal mens.

Het meisje doet de deur met een zucht en gesloten ogen dicht, het lijkt wel een beetje op de manier waarop je de kaarsjes op een taart uitblaast en heel diep iets wenst. Britt-Marie blijft alleen achter in de gang. Het valt haar op dat er twee stickers op de deur van het meisje zitten, een eindje onder de deurkruk. Naar de hoogte te oordelen hebben kinderen die erop geplakt. Er staan voetballen op. Dat doet haar aan Kent denken, want Kent houdt van voetbal. Hij houdt van voetbal, zoals hij van niets anders in het leven houdt. Hij houdt nog meer van voetbal dan dat hij ervan houdt mensen te vertellen wat al zijn bezittingen kosten, en daar houdt Kent werkelijk heel erg van.

Wanneer er grote voetbalcompetities zijn, wordt de kruiswoordbijlage in het ochtendblad van Kent en Britt-Marie vervangen door een speciale bijlage over de voetbalcompetitie, en dan valt er geen zinnig woord uit Kent te krijgen. Als Britt-Marie vraagt wat hij die avond wil eten, mompelt hij, zonder van het voetbal op te kijken: 'Dat maakt niet uit.'

Dat heeft Britt-Marie het voetbal nooit vergeven. Dat het Kent en de kruiswoordbijlage van haar afpakt.

Ze wrijft over de witte plek op haar ringvinger. Ze herinnert zich de laatste keer dat het ochtendblad de kruiswoordbijlage verving door een voetbalbijlage, want ze had de rest van de krant vier keer gelezen in de hoop dat er nog ergens een kruiswoordraadseltje verstopt was, dat ze over het hoofd had gezien. Dat was niet zo, maar ze vond wel een bericht over een vrouw van Britt-Maries leeftijd die was overleden. Dat was Britt-Marie bijgebleven. De vrouw had weken dood in huis gelegen voordat ze werd ontdekt, nadat de buren hadden geklaagd over stank in haar appartement. Het bericht blijft Britt-Marie bezighouden, want ze zou het erg vervelend vinden als haar buren zouden klagen over stank. Er stond dat de dood

‘natuurlijk’ was geweest. Een buurman vertelde dat het eten van de vrouw nog op tafel stond toen de verhuurder het appartement binnenging. Britt-Marie vroeg aan Kent wat hij dacht dat de vrouw had gegeten; het leek haar bijzonder vervelend om tijdens de maaltijd te overlijden, alsof het eten niet lekker was. Kent mompelde dat dat toch niet uitmaakte, en zette het geluid van het voetbal harder. Britt-Marie schreeuwde inwendig.

Het maakt heel veel uit. Maaltijden moeten zin hebben.

Het duurt een halfuur voordat de deur van het kantoor van het meisje opengaat. De mensen komen naar buiten. Het meisje zegt ‘dag’ en glimlacht enthousiast, blijft staan, kijkt naar Britt-Marie en glimlacht iets minder enthousiast.

‘O, je bent er nog. Nou, dus, Britt-Marie, het spijt me heel erg, maar ik heb geen tijd voo...’

Britt-Marie staat op en klopt onzichtbare kruimels van haar rok.

‘Dat begrijp ik. U hebt het te druk met uw carrière om tijd te hebben voor mij, uiteraard.’

Britt-Marie spreekt het woord carrière heel zorgzaam uit. Helemaal niet kritisch. Het meisje lijkt het toch wel een beetje als kritiek op te vatten, want ze kijkt net als Britt-Marie’s burens altijd keken wanneer Britt-Marie zorgzaam probeerde te zijn. Eén keer noemde de buurvrouw Britt-Marie een zeikwif, nadat Britt-Marie heel zorgzaam bij haar had aangebeld en haar om bepaalde redenen had geïnformeerd over de regels in de algemene wasruimte van de flat. Voor de vierde keer. Britt-Marie was diep beledigd. Niet vanwege dat ‘wif’-gedeelte, want dat kan ze wel hebben, maar Britt-Marie ‘zeikt’ niet. Ze is zorgzaam, dat is wat anders. Telkens wanneer ze elkaar daarna tegenkwamen, legde ze dat aan de buurvrouw uit, totdat die na een paar maanden schreeuwde: ‘Nou moet je daar verdomme niet langer over doorzeuren!’ Britt-Marie was diep beledigd, want ze is niet iemand die doorzeurt. ‘Vind jij mij iemand die doorzeurt, Kent? Vind je dat?’ vroeg ze die avond aan Kent. ‘Nee, verdorie, nee, helemaal niet,’ mompelde Kent. ‘Dat zeg

ik toch, dat zeg ik precies! Ik zeur niet door,' zei Britt-Marie met een knikje. Daarna lag ze de hele nacht wakker van boosheid omdat er mensen in de flat zaten die geheel ten onrechte vonden dat Britt-Marie iemand was die over dingen doorzeurde.

'Het spijt me, ma...' zegt het meisje ongeduldig, kennelijk met het doel Britt-Marie met een kluitje in het riet te sturen.

'En u vindt voetbal leuk, dat zal wel fijn voor u zijn,' valt Britt-Marie haar daarom in de rede en ze knikt naar de stickers op de deur.

Het gezicht van het meisje klaart op.

'Ja! Jij ook?'

'Wis en waarachtig niet,' maakt Britt-Marie duidelijk.

'O...' zegt het meisje.

'Ha,' zegt Britt-Marie.

Het meisje kijkt op haar horloge en dan op een klok aan de wand. Ze is duidelijk van plan een poging te wagen om Britt-Marie weg te sturen, dus Britt-Marie besluit iets sociaals te zeggen.

'Uw haar zit vandaag anders,' merkt ze daarom op.

'Wat?' zegt het meisje.

Britt-Marie glimlacht zorgzaam.

'Het zit vandaag anders dan gisteren. Modern, natuurlijk. Dat je je nooit hoeft vast te leggen.'

Meteen daarna voegt ze eraan toe: 'Niet dat daar iets mis mee is, uiteraard.'

Britt-Marie veroordeelt niemand. Het meisje kucht.

'Oké. Dank je, maar nu moet ik...'

'Het lijkt me een praktisch kapsel,' zegt Britt-Marie complimenteus en ze knikt.

Het ziet er eigenlijk vooral kort en springerig uit, alsof iemand sinaasappelsap op een geknoot vloerkleed heeft gemorst. Kent morste aan één stuk door wanneer hij wodka en sinaasappelsap dronk wanneer hij voetbal zat te kijken op tv, net zolang totdat Britt-Marie er genoeg van kreeg en het kleed naar de logeerkamer verplaatste. Dat is dertien jaar geleden, maar ze denkt er nog vaak

aan; Britt-Maries kleden en Britt-Maries herinneringen hebben in die zin veel gemeen, ze zijn moeilijk te wassen.

Maar het kapsel moet maar weten hoe het eruit wil zien. Vandaag ziet het eruit als dille die je in een bloempot op het balkon kweekt. Niks mis mee, uiteraard. Britt-Marie heeft absoluut geen vooroordelen ten aanzien van dille.

Het meisje kucht. Het kapsel houdt zich afzijdig.

‘Ik heb helaas geen tijd.’

‘Wanneer hebt u dat wel?’ wenst Britt-Marie te weten.

Het meisje ademt alsof ze een heel zware man is en niet een heel licht meisje.

‘Hoe bedoel je?’

Britt-Marie houdt haar notitieboekje omhoog en loopt het lijstje methodisch na.

‘Ik kan om drie uur.’

‘Mijn agenda zit vandaag helemaal vol, dat gaat nie...’ probeert het meisje.

‘Om vier uur of om vijf uur kan ik ook,’ biedt Britt-Marie diplomatiek aan.

‘Vandaag sluiten we om vijf uur,’ zegt het meisje.

‘Goed, om vijf uur dan,’ spreekt Britt-Marie met zichzelf af en ze maakt zich klaar om het op haar lijstje te schrijven met een pasgeslepen potlood dat zich tussen haar wijsvinger en duim heeft gematerialiseerd.

‘Nee, dat kan dus niet, zeg ik toch!’ protesteert het meisje.

‘Dus u bent om vijf uur bezet?’ vraagt Britt-Marie opgelaten.

‘Ja... of, nou, we gaan om...’ begint het meisje.

‘We kunnen echt niet later dan vijf uur afspreken,’ zegt Britt-Marie kritisch.

‘Wat?’ zegt het meisje.

Britt-Marie glimlacht ongelóóflijk geduldig.

‘Ik wil geen ruziemaken. Helemaal niet. Maar we leven toch niet in oorlog, lieve schat? Beschaafde mensen eten om zes uur warm, dus later dan vijf uur is wel wat aan de late kant voor een afspraak, vindt u niet?’

‘Ja?’

‘Dus u vindt dat we tijdens de maaltijd moeten vergaderen?’

‘Nee... dus... wat... hè?’

Britt-Marie knikt alsof dat haar heel veel moeite kost.

‘Ha. In dat geval moet u ervoor zorgen niet te laat te komen. Anders worden de aardappels koud.’

Dan schrijft ze ‘18.00 uur avondeten’ op haar lijstje.

Het meisje roept Britt-Marie iets na, maar Britt-Marie is al weg, omdat ze echt geen tijd heeft om hier de hele dag over door te zeuren.

Dat was om negen uur vijfendertig. Om precies elf uur wordt er opnieuw op de deur geklopt. Het is Britt-Marie, met een zorgzame blik op haar gezicht.

‘Bent u ergens allergisch voor?’ vraagt ze.

‘Wat?’ zegt het meisje.

‘Is er iets wat u niet eet?’ verduidelijkt Britt-Marie met het soort stoïcijnse kalmte waarmee je je moet bewapenen om te kunnen converseren met iemand die elke tweede volstrekt logische vraag beantwoordt met: ‘Wat?’

‘Ik ben... vegetariër,’ brengt het meisje uit.

Britt-Marie haalt haar notitieboekje tevoorschijn.

‘Ha.’

Het meisje ademt door haar neus.

‘Maar... ik probeerde te vertellen dat ik vanavond geen afspraak met je kán ma...?’

‘Eet u vis?’ onderbreekt Britt-Marie haar.

‘Ja... Ja, ik eet wel vis, maar zoals ik z...?’

‘Vis is niet vegetarisch, het is vlees. Visvlees,’ licht Britt-Marie haar in.

Het meisje legt haar vingertoppen op haar oogleden op de manier van iemand die zich heeft aangewend een simpel antwoord te geven op een lastige vraag, omdat de mensen, als ze het moeilijke antwoord krijgen, nogal eens vinden dat je het simpel had moeten houden.